

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ОПРИЛЮДНЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

О.М. Сарахман

Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ sarahman@ukr.net

У сучасному економічному житті країни постійно зростає роль банківських установ. Діяльність банків стає дедалі багатограннішою. Вони проводять активну кредитну політику, здійснюють операції на фондовому та валютному ринках, операції з дорогоцінними металами, надають консультаційні та інші послуги. За цих умов усе більшого значення набувають питання формування та оприлюднення банківської звітності. Інформація про діяльність банків потрібна державі в особі Національного банку України, податковим та іншим контрольним органам, керівництву банку, його акціонерам та інвесторам, позичальникам та іншим клієнтам банку. Ця інформація має бути надана у відповідний час, бути якісною та повною. Тільки достовірна інформація може реально відобразити фінансовий стан банку[1].

Як наслідок, банківська звітність, як важливий інструмент управління, який відображає результати діяльності банку, його майновий і фінансовий стан, дотримання банком фінансової дисципліни при виконанні передбачених статутом операцій, забезпеченість відповідними джерелами коштів для своєчасного виконання зобов'язань і розвитку банку є основною складовою інформаційного забезпечення прийняття економічних рішень суб'єктами грошового ринку.

Банки складають звітність, що суттєво відрізняється від звітності інших суб'єктів господарювання. Перш за все, специфіка банківської звітності проявляється у значно більшому обсязі звітної інформації та публічністю значної її частки. [2].

Більшість дослідників детально розглядали методи формування звітності за допомогою комп'ютерних систем бухгалтерського обліку, методи її обробки та класифікації, визначення основних сутнісних складових, водночас, недостатньо уваги приділено питанням подання та оприлюднення фінансової звітності, що зменшує роль внутрішніх зусиль у залучені додаткових інвесторів або контрагентів в діяльності суб'єкта господарювання та в загальному зменшує сукупний економічний ефект. Проте у зв'язку із наявними реаліями розвитку інформаційних технологій та їхньою незбалансованістю із практичним застосуванням вказаних вище процесів виникає необхідність у дослідженні особливостей процесів подання та оприлюднення фінансової звітності за допомогою мережі Інтернет та шляхів вирішення проблемних аспектів [1].

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, зрозумілої, достовірної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів банку, материнського банку та учасників консолідованої групи як єдиної економічної одиниці.

Банк зобов'язаний складати фінансову звітність відповідно до вимог МСФЗ. Фінансова звітність є складеною відповідно до МСФЗ тільки тоді, якщо відповідає всім вимогам діючих МСФЗ, які є обов'язковими для виконання на дату складання фінансової звітності. Уповноважена особа банку зобов'язана затвердити порядок складання фінансової звітності, що включає розподіл обов'язків та призначення осіб, відповідальних за надання інформації, яка входить до складу фінансової звітності, механізм внутрішнього контролю за порядком надання інформації [5].

При складанні фінансової звітності банківські установи повинні дотримуватись наступних принципів: безперервність діяльності, сталість правил бухгалтерського обліку, обачливість, нарахування доходів та витрат (поділ звітних періодів), дата операції, прийнятність вхідного балансу, відкритість, консолідація, суттєвість.

Звітність необхідно складати на підставі даних усіх видів господарського обліку — бухгалтерського, статистичного і оперативного, забезпечуючи відображення всіх підсумкових даних щодо господарських операцій, проведених у звітному періоді. Тобто, розрізняють бухгалтерську, статистичну і оперативну звітність.

На основі даних бухгалтерського обліку складають бухгалтерську звітність. Відповідно до складових бухгалтерського обліку бухгалтерську звітність поділяють на фінансову, управлінську і податкову.

Бухгалтерський фінансовий облік забезпечує своєчасне та повне відображення всіх банківських операцій та надання користувачам інформації про стан активів і зобов'язань, результати фінансової діяльності та їх зміни. На основі даних фінансового обліку складається фінансова звітність. Зміни у фінансовому обліку не впливають на податковий облік. До складу фінансової звітності входять: бухгалтерський баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до фінансових звітів. [2].

Управлінський облік ведеться з метою забезпечення керівництва банку та його підрозділів оперативною фінансовою і нефінансовою інформацією у визначеній ними формі для планування, оцінки, контролю і використання своїх ресурсів. [4].

Податковий облік ведеться з метою накопичення даних про валові доходи та валові витрати відповідно до чинного законодавства і використовується для складання податкової звітності, форма, правила, порядок і термін подання якої визначається Державною податковою адміністрацією. Зміни в податковому обліку не впливають на фінансовий облік.

Таким чином, інформаційне забезпечення прийняття економічних рішень суб'єктами грошового ринку доцільно розглядати у розрізі видів звітності банку: фінансової, статистичної, управлінської та податкової.

Основні характеристики даних видів звітності наведено у таблиці 1. Інформація, що розкривається у межах зазначених видів звітності характеризує окремі аспекти та напрямки діяльності банків та їх клієнтів. Вона може використовуватись суб'єктами грошового ринку, які є юридичними особами для реалізації основних функцій управління: планування, організації, обліку, аналізу та контролю; а суб'єктами грошового ринку – фізичними особами для прийняття економічних рішень [6].

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз видів звітності банку

Класифікаційна ознака	Вид звітності			
	ФІНАНСОВА	СТАТИСТИЧНА	УПРАВЛІНСЬКА	ПОДАТКОВА
Періодичність надання	Квартальна; річна.	Щоденна; тижнева; декадна; двотижнева; місячна; квартална; піврічна; річна.	Не регулюється.	Місячна; квартална; річна.
Рівень публічності	Повністю публічна.	Частково публічна в агрегованому вигляді.	Не публічна.	Не публічна.
Основні категорії користувачів	Коло користувачів не обмежене.	Щодо банківських операцій НБУ, МВФ та інші користувачі.	Менеджери вищої та середньої ланок.	Державна податкова адміністрація,

	Основні групи: акціонери, НБУ, контрагенти та клієнти банку.	Щодо господарських операцій Держкомстат.		керівництво банку.
Спосіб надання	Електронною поштою та на паперових носіях.	Переважно електронною поштою, на паперових в окремих випадках.	Не регламентується.	В паперовому та електронному вигляді.
Суб'єкти, що подають звітність	Балансові підрозділи банку; юридичні особи; материнські банки.	Балансові підрозділи банку; банки-юридичні особи.	Центри відповідальності банку.	Балансові підрозділи банку; банки - юридичні особи.
Основні нормативні акти, що регулюють процес складання та оприлюднення фінансової звітності	Постанова Правління НБУ №373 від 24.10.2011. Інструкція про порядок складання і оприлюднення фінансової звітності банків України	Постанова Правління НБУ №124 від 19.03.2003 року; Про затвердження Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України Накази Держкомстату.	Постанова Правління НБУ № 324 від 06.09.2007 Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України	Податкове законодавство та Накази ДПА.

Наведені види звітності мають як спільні так і відмінні характеристики, які зумовлені метою їх складання:

- фінансова звітність забезпечує розкриття узагальненої інформації щодо фінансового стану банку, фінансових результатів його діяльності та руху грошових коштів банку та учасників консолідованої групи;

- статистичну звітність банку доцільно розглядати у розрізі двох складових: по-перше, статистична звітність, що подається до НБУ використовується для забезпечення інформаційної основи виконання даним державним органом своїх функцій: розробки та реалізації грошово-кредитної політики, банківського нагляду, складання платіжного балансу і т. д.; по-друге, статистична звітність, що подається до Державного комітету статистики України використовується для формування статистичних даних в цілому по економіці держави[3];

- за результатами вивчення управлінської звітності менеджерами вищої та середньої ланок банку приймаються поточні, тактичні та стратегічні управлінські рішення [4];

- податкова звітність використовується для визначення сум податків та зборів, які підлягають сплаті банком, а також для контролю податкових органів за правильністю їх розрахунку [2].

Отже, до факторів, що забезпечать розвиток процесу подання та оприлюднення фінансової звітності варто віднести: організаційний, технічний та нормативно-правовий. Організаційний фактор повинен забезпечити послідовність дій з яких складатиметься процес подання та оприлюднення фінансової звітності, в умовах забезпечення і нормативно-правовим фактором. Технічний фактор характеризуватиме якими засобами та з використанням якого програмного забезпечення чи формату буде обслуговуватись даний процес.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий облік та фінансова звітність у банках: Навчальний посібник / Національний банк України; За заг. Ред. Г.П. Табачук, О.М. Сарахман. – К.: УБС НБУ, 2007. – 430с.

2. Інструкція про порядок складання і оприлюднення фінансової звітності банків України: затверджена постановою Правління НБУ від 24.10.2011 р. №373.
3. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України: затверджена постановою Правління НБУ від 19.03.2003 р. №124.
4. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України: затверджена постановою Правління НБУ від 06.09.2007 р. №324.
5. Коренева О. Г. Організація обліку в банку: навчальний посібник / О. Г. Коренева, О. В. Мірошніченко, Т. Г. Савченко. - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. - 273 с. Тема 10 «Організація звітності банку».
6. Кузьмінська О.Е. Звітність банків: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни — К.: КНЕУ, 2004.— 457 с.